

AG 32 – Arbetshygien och arbetsplatsutformning

Utsänt till: Sjögren, L Andersson, Bäck, Folkesson, Gerhardsson, Hammar, Hägg, Jungersten, Lundin, Ottosson, Pege, H Persson, K A Persson, Säwemark, Trägårdh, Törnquist, Ulfvarson, Wedberg, Weman, Wemmert, Östberg samt för kännedom: Pekkari

PROTOKOLL**Nr 66**

fört vid sammanträde med AG 32 den **16 mars 2005** hos Arbetsmiljöverket i Stockholm.

Närvarande:

Bengt Sjögren, Institutet för miljömedicin, KI (ordf)
Mathias Lundin, Svetskommissionen (sekr)
Björn Hammar, Teknikföretagen
Martin Larén, Avesta Welding (istället för Hägg)
Göran Säwemark, ESAB
Claes Trägårdh, Arbetsmiljöverket
Sven-Erik Törnquist, Teknikföretagen
Börje Wemmert, Nederman & Co (på telefon)
Stanislaw Zbieg, Allkommers
Agneta Östberg, Sandvik Materials Technology

Ej närvarande:

Lennart Andresson, Nederman & Co
Jan Bäck, IVF
Lars-Erik Folkesson, Metall
Gideon Gerhardsson
Fredrik Hägg, Avesta Welding
Bertil Jungersten, Lernia
Ulf Ottosson, Norba
Leif Pege, Peges i Ljusdal
Håkan Persson, ESAB Welding Equipment
Kjell-Arne Persson, AGA
Ulf Ulfvarsson
Fredrik Wedberg, Elga
Klas Weman

1. Godkännande av dagordning

Ordförande hälsade alla välkomna. En kort presentationsrunda genomfördes. Stanislaw har gått från Elga till Allkommers. Martin ersätter Fredrik detta möte.

EMF tas upp under punkten 4. Dagordningen godkändes.

2. Föregående mötes protokoll (nr 65)

Punkt 3 stycke 5: Man skall ha kunskap om det man "sysslar" med.

Punkt 7: Skall vara "Jan-Olof Norén"

Protokollet godkändes därmed och lades till handlingarna.

3. Uppföljning angående obligatorisk arbetsmiljöutbildning för svetsare i Danmark

Undervisningsmaterialet som används i Danmark och införskaffats av Svetskommissionen respektive AV skickades runt så deltagarna kunde titta igenom materialet. Titelsida, referensinformation och innehållsförteckning **bifogas**.

Claes delade ut senaste numret av tidningen Arbetarskydd (nr 3, 11 mars 2005) där det på sidan 8 finns två artiklar (**bifogas**) angående svetsarnas arbetsmiljö. Det kanske finns behov av utbildning av alla svetsare, vilken i så fall bör ingå i yrkesutbildningen.

Krav på utbildning finns idag för dem som sysslar med isocyanater/härdplaster (anpassad), asbest (4 dagar), truckkörning, etc.

AFS 1992:9 2§ anger att "Arbetsgivare skall se till att arbetstagare som arbetar med svetsning eller skärning har tillräckliga kunskaper för arbetet".

Kunskap syftar på att arbetstagaren skall känna till risker och veta hur man skyddar sig.

Kanske är det vettigt med en modul som inte är obligatorisk.

De fem bladen finns på www.svets.se med länk från bl a www.av.se. Det finns även ett informationsmaterial om arbetsmiljö på www.esab.se. Björn berättade att www.arbetsmiljoupplysningen.se öppnat dagen innan där 30 organisationer bl a LO, Svenskt näringsliv, Teknikföretagen och AV samverkar om information om arbetsmiljö.

Frågan om vi ska föreslå en utbildning kvarstår. Claes pratar lite vidare med Leif Aringer som kanske kan medverka nästa möte.

4. Optisk strålning och EMF

Janez Marinko, AV, medverkade under denna punkt för att informera om läget.

En internremiss på föreskrift som bygger på "EMF-direktivet" sker inom verket under hösten 2005. Angående mätstandarder är situationen fortfarande oklar. CENELEC/TC 06 jobbar på detta. Både mätning av emission och mätning av exponering (SARS) skall standardiseras.

Chalmers, Mikael Persson, har den enda grupp i Sverige som har möjlighet att mäta EMF inne i kroppen. Man har dock ekonomiska bekymmer.

Fordonstillverkarna i Sverige har visat intresse för att medverka ett samarbete för att kunna ställa krav på leverantörer av produktionsutrustning med avseende på EMF. Inom kort sker ett möte med europeiska biltillverkare som samordnas av CEEMET (verkstadsindustrin i Europa) för att initiera detta.

Direktivet för optisk strålning ligger för läsning i parlamentet för andra gången. Ministerrådet och parlament skall enas. Eventuellt blir det en förhandlingskompromiss.

Björn berättare CEEMET och ORGALIM vill ha med några tillägg.

En översättning av förslaget till svenska finns på www.teknikforetagen.se under Vi arbetar med... / Arbetsmiljö / Optisk strålning (<http://www.teknikforetagen.se/tf.asp?id=2620>).

Detta direktiv är inte så kontroversiellt som det för EMF.

Koherent strålning har inte någon större skadeverkan än annan strålning.

Björn visade remiss nr 3552 från SIS för prEN 14255-4 "Mätning och bedömning av exponering för inkoherent optisk strålning – Del 4: Terminologi och storheter vid mätning av exponering för UV-, VIS- och IR-strålning". Remisstiden utgår 2005-06-13.

En svensk föreskrift som bygger på direktivet kommer år 2009 om direktivet tas i år.

Björn berättade att man bjudit in ett antal politiker för att "titta på verkligheten" inför läsningen. Ju fler som kan tycka till desto bättre. Mathias skickar ut information om direktivförslaget till Svetskommissionens medlemsrepresentanter.

5. Säkerhetsdatablad, rökdatablad (prEN ISO 15011-4) och märkning av tillsatsmaterial

Mathias presenterade röstningsresultat för remissen för prEN ISO 15011-4. Den är godkänd med god majoritet trots ett svenskt nej. Kommentarer finns samlade i CEN/TC 121/SC 9 N 178 (**bifogas**).

Mathias har också påpekat för SC 9s sekretariat att krav på indelning av rök i klasser och krav på skyddsnivå och typ av filter etc borde kopplas ihop.

Röklasserna är nu placerade i ett informativt annex. I övrigt är standarden till för hur tillverkarna skall redovisa innehållet i svetsrök samt rökmängd per tidsenhet.

En Round Robin har genomförts men ingen rapport publicerats. Engelsmännen har dock tagit med detta i sina kommentarer. Göran visade OH på detta. Ett antal laboratorier har mätt rökmängd per tidsenhet och resultaten har sammanställts för att visa spridningen. Svetsning med belagda elektroder verkar mätningen hyfsat tillförlitligt. Däremot är det stor spridning vid MAG-svetsning med trådelektrod. Spridningen i resultat från ett mätställe ser mycket bättre ut.

Strömmen sätts till 90 % av max för elektroden (spraybåge).

Esab har tidigare mätt på 3 nivåer, kortbåge, blandbåge, spraybåge. Med standarden blir det lindrigare för dem med avseende på detta.

Om denna går till formell slutomröstning kan man förvänta sig en SS någon gång under 2006.

Övrigt om standardisering, se punkt 8 d).

Diskussion angående säkerhetsdatablad. Martin berättade att de får lite respons på "svetsdatabladet". Man anger procentsatser för de vanligaste ämnena i Cr, Ni, Mn, Fluor, Fe. Innehållet är ganska lika.

AG 32 gjorde ju en övning som tydligen har resulterat i en hyfsad harmonisering av säkerhetsdatabladet bland svenska tillverkare. Det är stipulerat att företaget skall göra mätningar. Märkning med rökclass krävs fortfarande i Danmark.

Riskfraser är i princip endast aktuellt avseende Ni för tillsatsmaterial eftersom det inte finns fraser utformade för de aktuella ämnena i rökform samt att KEMIs föreskrift gäller för varan som den levereras.

Claes menade att det här med mätningar beror mycket på hur våra (AV) regler är utformade. För vissa ämnen är detta mycket detaljerat, men för svetsning är det inte det.

Björn tog upp angående integrerade utsug. Ann-Beth Antonsson, IVL, har ställt frågor som Björn har hänvisat vidare till Svetskommissionen.

Stanislav undrade om man inte kan få tillverkarna att sänka rökmängden för sina tillsatsmaterial

Göran: Graham Carter har ju visat att man måste använda utsug för samtliga processer. Artikeln **bifogas** protokollet. Vi har ju sagt detta länge. Vi har även sagt att man ofta också borde ha friskluftsmask. Den som svetsar ser inte plymen.

Gunnar Rosén ALI har mätresultat redovisade i en videofilm. Detta borde lyftas upp igen. Man borde återigen lyfta upp kunskapen om att svetsrök inte är nyttigt att andas in. Skulle vara bra att få videon tillgänglig för utbildningsanordnare.

Diskussion om astma. Man kan exponeras på ett särskilt sätt vid ett enstaka tillfälle som ger effekter resten av livet.

Vi återupptar diskussionerna om detta nästa gång.

6. Artikelförslag Isocyanater

Frågan om Isocyanater har stor aktualitet. Förhandlingar pågår med parterna om föreskriften (HGV). Man är oense om mono- kontra diisocyanaternas risker. Eftersom det inte funnits något gränsvärde för mono- har de för di- gällt även för dessa.

Claes bearbetar Jan-Olof Norén vidare för en artikel till tidningen Svetsen.

På www.prevent.se finns ett informationsmaterial om isocyanater vid olika användningsområden.

7. Mangan i svetsrök - information för verkstadsindustrin

Nästan 10.000 rättsfall drivs i USA. "Mn kan orsaka hjärnskador", "Mn kan finnas i svetsrök" osv. Tillverkarna riskerar alltså åtal för att men inte varnat för detta. Problemet är dock att det inte finns några studier som klart visar något samband med svetsning. Om man vet något borde man idka prevention. Systemet i USA verkar klart negativt på öppenheten i informationen om riskerna.

Inget nytt angående studien i Lund på varvsarbetarna, se tidigare protokoll. Resultaten kommer att dröja flera år. Det är inte säkert att man kommit så mycket närmre sanningen efter det heller.

Man håller på med undersökningar universitet i USA för att ta reda på var inandade Mn-partiklar tar vägen i hjärnan. Problem med livslängden för isotoper. Mn oftast i förening med Fe.

Angående kväveoxiderna berättade Claes om att man inte har tänkt sig sänkning av NO trots att SCOEL värde har sänkts radikalt. Man har även beslutat att inte sänka för kvävedioxid.

I Storbritannien har man tagit fram en rekommendation om att man skall ligga under 1 ppm för NO respektive NO₂. "Alert Notice" **bifogas**. Man har tagit bort en hel del ämnen från gränsvärdeslistan i Storbritannien och går på diverse rekommendationer.

SCOEL har satt sitt låga gränsvärde m a p astmatiker.

Låg skadar lungor i form av emfysem se och bifoga "Chemical hazard alert notice". Finns på www.hse.gov.uk

8. Kort rapport från:

(a) *Ämnen i svetsrök/gränsvärden – Mn, Cr(VI), Ni, NO_x etc*

Gränsvärdeslistan skulle upp i Arbetsmiljöverkets styrelse dagen efter detta möte. Arbetsgivarorganisationerna har uttryckt önskemål om förlängd ikraftträdandetid för Mn och Cr(VI).

(Skr.anm. Den nya gränsvärdeslistan beslutades av Arbetsmiljöverkets styrelse den 17 mars och börjar gälla den 1 oktober 2005 med undantag för Mn och Cr(VI) där de nya värdena börjar gälla den 1 januari 2007.)

Det handlar inte bara om att klara nivån för svetsaren utan även för övriga i verkstaden.

Mathias berättade att han skickat ut information om de planerade sänkningarna av gränsvärden till Svetskommissionens medlemsrepresentanter men inte fått några svar före remisstidens utgång (i oktober 2004), ingen skriftlig respons över huvud taget. Under våren har några muntliga kommentarer inkommit och frågan har sedan aktualiserats i Svetskommissionens styrelse. Farhågor har uttryckts om att man kommer ha svårt att hålla sig under de nya gränsvärdena för Mn och Cr(VI) speciellt för övrig personal i verkstaden som inte har andningsskydd.

Planeringsvärde har funnits angående Mn redan vid förra listan. Konsekvensbedömningen för Mn fanns därför redan för förra listan. Personal runt svetsningen/svetsaren har inte tagits med i bedömningen.

Frågan om huruvida AG 32 skall ha någon åsikt om de aktuella sänkningarna diskuterades. Det konstaterades att det inte är möjligt för gruppen att presentera en gemensam ståndpunkt huruvida de föreslagna gränsvärdena är rimliga, på grund av gruppens sammansättning. Claes (Arbetsmiljöverket) uttryckte att han naturligtvis måste passa i en sådan situation. AG 32s uppgift är att samla fakta, samverka kring informationsspridningen och hjälpa både myndighet och industri att få konkret underlag.

Arbetsmiljöverket ska ta hänsyn till sociala, ekonomiska och medicinska aspekter. Claes beskrev att gränsvärdena dock sätts med utgångspunkt från hälsoaspekterna. T.ex., om personal som vistas i anslutning till svetsning där de riskerar att utsättas för nivåer över gränsvärdet skall dessa kanske inte vara där. Minimidirektiv styr gränsvärdena. SCOEL ger ut indikativa gränsvärden. Claes återkommer om dessa för Cr(VI) respektive Mn.

Danmark har infört 0,005 mg/m³ för Mn.

Korttidsvärdet (15 minuter, beror på ämne) är egentligen inte ett gränsvärde.

(b) *Arbetsmiljöverket*

Inget övrigt

(c) *IIW commission VIII*

Göran hade medverkat i mötet 16-17 januari 2005 i Köln. Man behandlade mangan, dock inget utöver vad som tidigare diskuterats.

Göran berättade om en holländsk undersökning som klassar olika processer (**bifogas**).

Bengt har tittat på VIII-19XY-04 som är bra fram till "statementet" som har försämrats betydligt mot tidigare förslag.

Mathias presenterade en lista som cirkulerats i Commission VIII över de "best practice documents" som de publicerat genom åren.

VIII-19XY-04	Lung Cancer Risk in Electric Welders
VIII-1978-03	Pulmonary Effects of Welding Fumes
VIII-1973-03	Chromium in Stainless Steel Welding Fumes
VIII-1901-00	Welding with Non-Consumable Thoriated Tungsten Electrodes
VIII-1876-99	Fume Composition Related to Welding Processes and Consumables
VIII-1858-98	Health Hazards from Exposure to Electro-Magnetic Fields in Welding
VIII-1856-98	Welding Adds Hazards to Work in Confined Spaces
VIII-1823-97	Statement on Welding and Cutting Containers

Mathias lovade att scanna dessa och lägga upp på www.svets.se.

(Skr.anm. Samtliga utom två finns på <http://www.svets.se/medlem/arbetsgrp/ag32/index.htm> under "Info & rapporter".)

(d) Standardisering – AGS 449

Börje berättade om ett nytt projekt för en 3e del till EN ISO 15012.

EN ISO 15012-1 behandlar agregatens filteringsförmåga med indelning i tre klasser W1, W2 och W3.

EN ISO 15012-2 behandlar infångning och har innehållit två metoder. En enkel metod, kvalitativ mätning, "man sätter upp ett finger". En annan metod var att mäta infångningsgrad. Detta sista har man inte kunnat nå konsensus kring varför man lyft ut detta till en prEN ISO 15012-3.

Det **beslutades** att säga OK till nytt projekt.

(e) Svetskommissionen

Inget övrigt

(f) KTH

Inget.

(g) Parterna (Metall, Teknikföretagen ...)

Tre saker framkom i de senaste förhandlingarna vilket man fokuserar på just nu

1. långtidssjukfrånvaron
2. utbildningsmaterial
3. partsgemensamma arbetsmiljöutbildningar

(h) Institutet (ALI, KI, IVF ...)

Bengt hade läst en artikel (Boston, USA) som han berättade om. Svetsare har exponerats för svetsrök och så har man referenspersoner. Risken för hjärtinfarkt har ökat. Det som var intressant och som motsäger teorierna är minskad fibriogenhalt under exponeringstiden.

Örebro Yrkesmedicinska Klinik skall starta en liknande studie. Resultat kommer att dröja flera år.

(i) International Agency for Research on Cancer (IARC)

Inget.

9. Medlemsfrågor

Lennart Andersson stryks från listan. Förslag på nya till matias

10. Övriga frågor

Konferens "Health and Safety in Welding and Allied Processes" den 9 till 10 maj i Köpenhamn. Bengt ska åka dit och berätta om hjärtinfarkt. Jouni Suraka, AV, ska presentera angående utrustning för mätning i andningszonen.

11. Nästa möte

Nästa möte bestämdes till **den 4 oktober 2005** kl. 13.00 hos Arbetsmiljöverket.

Vid protokollet

Mathias Lundin